

Frontispis

Významný grafický prvok tlačených kníh

Jarmila MAJEROVÁ

Pracovisko: KMaKD, Mail: jarmila.majerova@fhv.uniza.sk

Abstrakt

Článok, ktorý predstavuje jeden z výstupov projektu VEGA 1/0181/21 „Grafická výzdoba a typografia starých tlači vydaných na Slovensku v kontexte vyvíjajúcej sa tlačiarskej techniky,“ poskytuje prehľadné informácie o vývoji frontispisu ako charakteristickom vizuálnom prvku kníh. Pozornosť sa orientuje predovšetkým na výskyt frontispisov v rôznych typoch a žánroch kníh, ktoré často obsahujú dekoratívne ilustrácie, informácie o autorovi, ozdobný dizajn a symboliku alebo alegóriu súvisiacu s obsahom knihy, informácie o vydavateľovi a ďalšie vizuálne prvky. Článok prináša stručné biografické informácie o vybraných autoroch-umelcoch, ktorí svojou tvorbou prispeli k obohateniu knižnej grafiky. Hoci sa v súčasnosti frontispisy v bežných knihách menej vyskytujú, ich prítomnosť v limitovaných vydaniach publikácií dodáva knihám historický a umelecký význam, obohacuje zážitok z čítania a zachováva tradíciu knižného dizajnu.

Kľúčové slová

Frontispis, knižná grafika, staré tlače, autori

Abstract

The article, which represents one of the outputs of the project VEGA 1/0181/21 "Graphic decoration and typography of old prints published in Slovakia in the context of evolving printing techniques," provides clear information on the development of the frontispiece, which is a characteristic visual element of books. The focus is primarily on the appearance of frontispieces in various types and genres of books, which often contain decorative illustrations, information about the author, decorative design and symbolism or allegory related to the content of the book, information about the publisher/printer and other visual elements. The article provides brief biographical information on selected author-artists whose work has contributed to the enrichment of book graphics. Although frontispieces are less common in mainstream books today, their presence in limited editions of publications adds historical and artistic significance to books, enriches the reading experience and preserves the tradition of book design.

Keywords

Frontispiece, book graphics, old and rare prints, authors

Úvod

Podľa Encyklopedieknihy.cz (2024) je frontispis dekoratívna alebo informačná ilustrácia alebo obrázok, ktorý sa zvyčajne nachádza na začiatku knihy. Spravidla sa nachádza na verso (ľavej strane) oproti titulnej strane alebo na úvodnej strane textu. Frontispis môže slúžiť na rôzne účely, napríklad na predstavenie autora alebo predmetu, na vizuálne znázornenie kľúčovej scény alebo koncepcie alebo jednoducho na zvýšenie estetickej príťažlivosti publikácie.

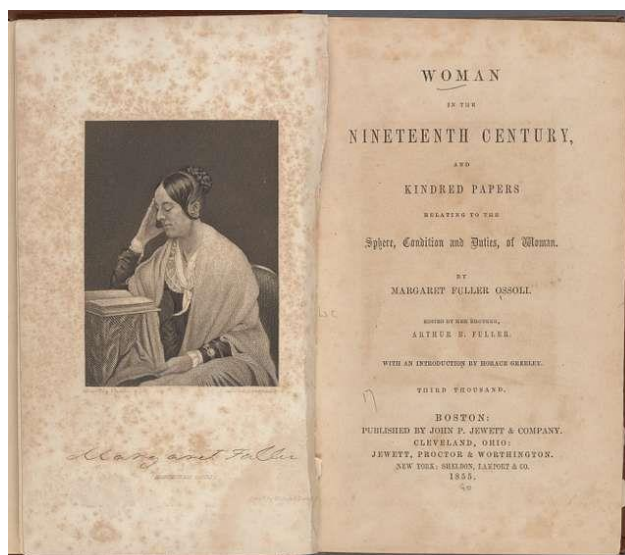
V niektorých prípadoch slúžia frontispisy ako forma reklamy, zobrazujú logo alebo emblém vydavateľa, propagujú iné knihy alebo publikácie alebo prezentujú referencie autora. Môžu tiež dodať knihe pocit prestíže alebo elegancie, najmä v prípade precízne spracovaných vydaní alebo limitovaných edícií vyrobených pre zberateľov.

Etymológia

Slovo "frontispis" má korene v latinčine a starej francúzštine. Pochádza z neskorolatinského termínu "frontispicium", ktorý spája slová "frons" (čo znamená "čelo" alebo "predok") a "specere" (čo znamená "pozerať" alebo "vidieť"). V latinčine sa "frontispicium" vzťahovalo na pohľad prednej časti niečoho, či už ide o budovu alebo knihu. V angličtine sa pôvodne používal ako architektonický termín, ktorý označoval dekoratívnu fasádu budovy. V 17. storočí sa v iných jazykoch tento termín začal používať na označenie titulnej strany knihy, ktorá bola v tom čase zdobená zložitými rytinami, ktoré si prepožičali štylistické prvky z architektúry – stĺpy a frontóny (štítový nadstavec, umiestnený väčšinou nad oknom alebo portálom). (Merriam-Webster 2024)

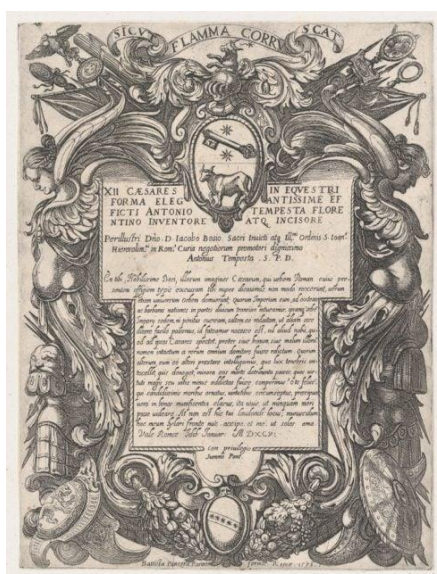
História frontispisu

História frontispisov siaha až do počiatkov výroby a tlače kníh. V starovekom svete mali rukopisy a prvé knihy na úvodných stranách často prepracované iluminácie a výzdobu. Tieto dekoratívne prvky slúžili ako predchodcovia koncepcie frontispisov. V stredovekých rukopisoch sa na začiatku textov niekedy nachádzali ozdobné úvodné písmená – iniciály - alebo celostránkové ilustrácie, ktoré vizuálne uvádzali do obsahu rukopisov.

Obrázok 1 Frontispis a jeho umiestnenie v tlačenej knihe (zdroj: <https://picryl.com/media/margaret-fuller-frontispiece-c226bc?zoom=true>)

V renesancii, najmä v 16. storočí, sa významne rozšírilo používanie frontispisov. S rastúcou popularitou kníhtlače sa rozširovala výroba kníh a tlačiarci hľadali spôsoby, ako zvýšiť estetickú príťažlivosť svojich publikácií. Frontispisy sa začali objavovať ako samostatné ilustrované dosky umiestnené na prednej strane knihy oproti titulnej strane. V tomto období a neskôr v období baroka boli na frontispisoch často používané ozdobné vzory, dekoratívne okraje a zložité rytiny. Tieto vzory obsahovali architektonické prvky, symbolické znaky, mytologické postavy alebo alegorické výjavy. Výber obrazového materiálu a symboliky často súvisel s obsahom knihy alebo zodpovedal záujmu autora.

Obrázok 2 Frontispis – ukážka frontispisu z tlače 16. storočia (zdroj: <https://picryl.com/media/frontispiece-to-the-series-and39the-first-twelve-roman-caesarsand39-with-the-6a7e46?zoom=true>)

Obrázok 3 Frontispis – ukážka frontispisu z tlače 16. storočia (zdroj: <https://jenikirbyhistory.getarchive.net/media/galileo-and-personifications-of-astronomy-perspective-and-mathematics-frontispiece-3e709c?zoom=true>)

V 18. a 19. storočí došlo k rozkvetu frontispisov, najmä v literárnych dielach. Romány, divadelné hry a básnické zbierky často obsahovali frontispisy, ktoré zobrazovali kľúčové scény z príbehu alebo portréty hlavných postáv. Frontispisy sa stali dôležitým vizuálnym prvkom, ktorý upútal pozornosť čitateľov a udával tón príbehu. Frontispisy boli často začlenené do celkového dizajnu knihy v spojení s ozdobnými väzbami, pozlátenými okrajmi a inými ozdobami. Táto integrácia vytvárala súdržnú a estetickú prezentáciu. Frontispisy sa stávajú spôsobom vizuálnej identifikácie a odlišenia knihy, najmä v prípadoch, keď existovalo viacero vydaní diela.

Obrázok 4 Frontispis – ukážka frontispisu z tlače 18. storočia (zdroj: <https://picryl.com/media/frontispiece-to-reflections-on-the-french-revolution?zoom=true>)

Obrázok 5 Frontispis – ukážka frontispisu z tlače 19. storočia (zdroj: <https://picryl.com/media/the-girls-own-annual-mary-ellen-edwards-edmund-evans-frontispiece-image-vol-427207?zoom=true>)

Obrázok 6 Frontispis – ukážka frontispisu z tlače 19. storočia (zdroj: <https://picryl.com/media/histoire-naturelle-des-insectes-frontispiece-d56b60>)

Pokroky v tlačiarenskej technológii, ako napríklad medirytina, umožnili vytvoriť podrobnejšie a prepracovanejšie frontispisy. Rytci mohli vytvárať zložité ilustrácie s jemnými líniami a jemným tieňovaním, čím sa zvýšila umelecká kvalita frontispisov. Štýl a dizajn frontispisov sa časom vyvíjal a odrážal umelecké trendy a preferencie rôznych období. V 18. storočí sa pod vplyvom neoklasicizmu do frontispisov preniesli striedmejšie a elegantnejšie štýly, zatiaľ čo v období romantizmu v 19. storočí sa vrátili k prepracovanejším a dramatickejším ilustráciám.

V 19. storočí, s nárastom literárnej románovej tvorby, sa na tvorbu frontispisov príliš neprihliadalo, pričom dôraz sa presunul na ekonomickejšiu a štandardizovanejšiu výrobu kníh. Frontispisy sa však naďalej používali v špeciálnych vydaniach – bibliofiliach - alebo v knihách, ktorých cieľom bolo navodiť pocit tradície a remeselnej zručnosti.

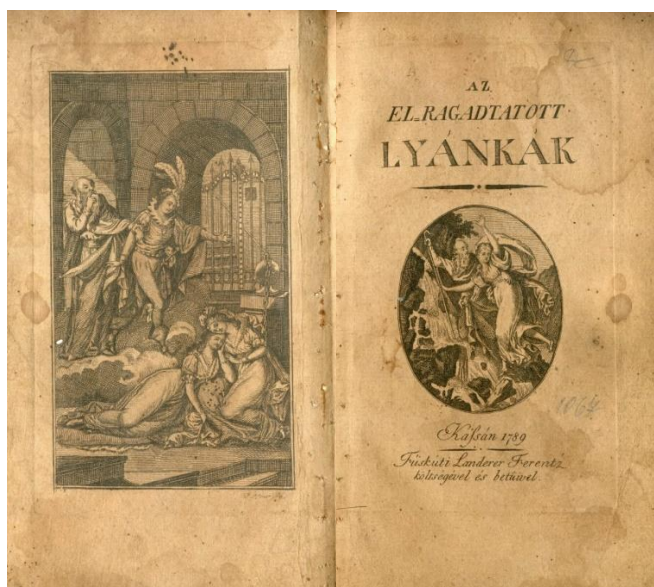
V súčasnom knižnom vydavateľstve sú frontispisy menej časté, ale stále ich možno nájsť v limitovaných edíciách, umeleckých knihách alebo dielach, ktoré vzdávajú hold historickým dizajnerským postupom. Naďalej sú cenené pre svoj historický význam, umeleckú hodnotu a schopnosť udávať tón zážitku z čítania.

(Encyklopedieknihy.cz 2024)

V akých knihách môžeme nájsť frontispis?

Podľa Academia.edu (2024) usudzujeme, že frontispisy boli v minulosti bežné v rôznych typoch kníh, najmä v 16. až 19. storočí. Často sa vyskytovali v týchto typoch publikácií:

Krásna literatúra: Frontispisy boli často súčasťou beletristických diel vrátane románov, divadelných hier a básnických zbierok. Tieto frontispisy zobrazovali scény z príbehu, portréty hlavných postáv alebo iné relevantné obrázky.

Obrázok 7 El=Ragadtatott Lyánkák : Az El=Ragadtatott Lyánkák. - Kassán : Füskúti Landerer Ferentz költségével és betűivel, 1789 ([s i] : [s.n.]). - [4], 184 zach. s.; 8°. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Historické a životopisné diela: Knihy zamerané na historické udalosti, životopisy alebo memoáre často obsahovali frontispisy zobrazujúce historické postavy, významné udalosti alebo dôležité pamiatky.

Obrázok 8 Lenfant, Jacques. Geschichte der Hussitenkrieg. Pressburg: gedruckt bey Johann Michael Landerer, Buchdrucker, und Buchhändler, 1783. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

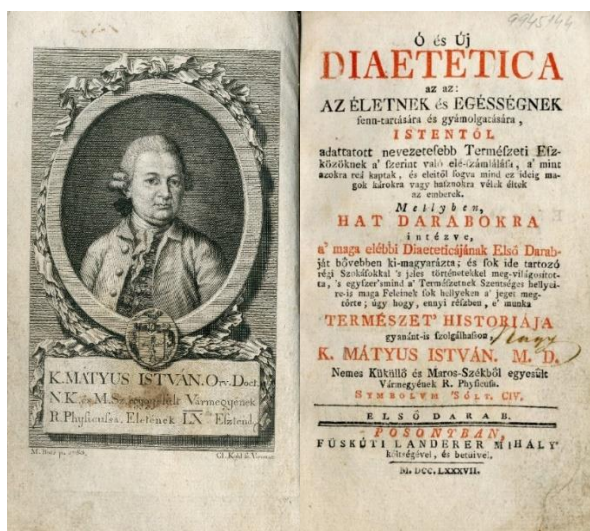
Obrázok 9 Fándly, Juraj. Compendiata Historia Gentis Slavæ. Tyrnaviae : Expensis D.D. Praenumerantium Literatae Slavicae Societatis Sociorum, 1793 ([Trnava] : Typis Wenceslai Jelinek). - [22], 288, [2] s.: [1] obr.; 8°. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Náboženská literatúra: Biblie, modlitebné knihy a iné náboženské texty často obsahovali frontispisy s náboženskou ikonografiou, výjavy z biblických príbehov alebo portréty náboženských postáv.

Obrázok 10 Duchowné Gaderko Sladkosti Modliteb : Ku rozličnému Tagemstwj Pána Nasseho Gežjsse Krysta, K Welebneg Swátosti Oltárnej, Pri Mssy Swateg, a k Blahoslaweneg Panně Marygi, y také k giným Swatým. Též za giné potreby člowěka hrjsšného, z rozličných knjch wzatých, a zep- saných. - W Trnawé wytjssténa : w Impressy Kollegi Akademického, Roku 1762. - [17], 2, 17 - 389, [10] s.; 8°. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Vedecké a filozofické traktáty: Frontispisy sa používali aj vo vedeckých, filozofických a odborných dielach. Na týchto frontispisoch mohli byť zobrazené diagramy, rôzne nástroje, vyobrazenia prírodných javov alebo portréty autora či významných vedcov.

Obrázok 11 Máttyus, István. Ó és Új Diaetetica : az az Az Életnek és Egységnek fenn-tartására és gyámolgatására, Istentől adattatott nevezetesebb Természeti Eszközöknek a szerint való elé-számlálása, a' mint azokra reá kaptak, és eleitől fogva mind ez ideig magok károokra vagy hasznokra vélek élték az emberek. - Posonyban : Fűskúti Landerer Mihály' költségével és betűivel, M.DCC.LXXXVII. [1787], - [3], XX, [10], 463 s.; 8°. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

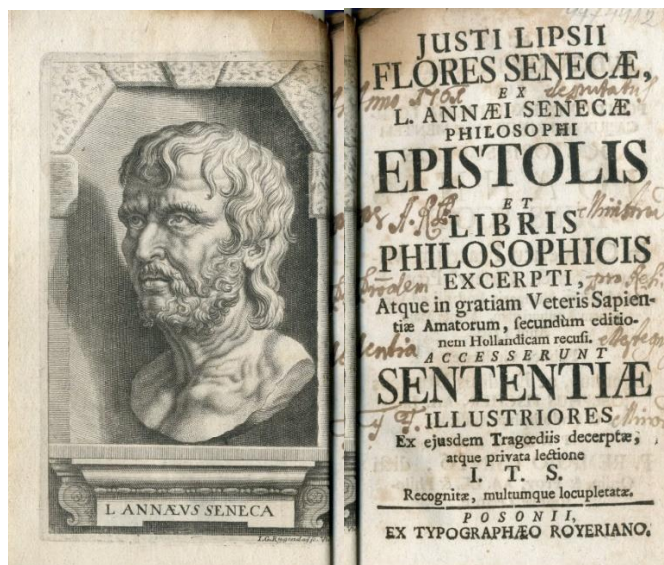

Cestopisy: Knihy opisujúce cesty, prieskumy alebo cestopisy často obsahovali frontispisy s mapami, krajinkami alebo výjavmi zobrazujúcimi skúmané regióny alebo a ich kultúru.

Obrázok 12 Kurze Erdbeschreibung des Königreichs Ungarn. Preßburg: im Verlage des Buchbinders Aloys Bucsánszky, [1820 - 1852] ([Bratislava]: Gedruckt bei S. Ludwig Weber). [2], 52, [2] s., [1] mp. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Klasická literatúra a antické texty: Vydania klasickej literatúry, ako sú diela starovekých gréckych a rímskych autorov, často obsahovali frontispisy. Tieto frontispisy mohli obsahovať klasické motívy, výjavy z mytológie alebo portréty slávnych filozofov či básnikov.

Obrázok 13 Seneca, Ludus Annaeus. Justi Lipsii Flores Senecae : Atque in gratiam Veteris Sapientiae Amatorum secundum editionem Hollandicam recusi : Recognitæ, multumque locupletatæ / Ex L. Annaei Senecae Philosophi Epistolis Et Libris Philosophicis Excerpti Accesserunt Sententiae Illustriores ; Ex ejusdem Tragoediis decerptae, atque privata lectione I.T.S. - Posonii : Ex Typographæo Royeriano, 1750. - [2], 394, 82, [15] s.; 8°. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Knihy pre deti: Niektoré knihy pre deti, najmä tie z 18. a 19. storočia, obsahovali frontispisy s ilustráciami, ktoré mali zaujať malých čitateľov. Tieto frontispisy mohli zobrazovať kľúčové postavy alebo scény z príbehu.

Obrázok 14 Matzenauer, František Otto. Janko Palček. Krásnymi obrázkami opatril Henrik Offterdinger. V Trnave: Tlačou a nákladom Adolfa Horovítza, 1888. 8 s., 5 obr. (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Umelecké knihy: Knihy zamerané na dejiny umenia, životopisy umelcov alebo predstavujúce konkrétne umelecké smery či obdobia niekedy obsahujú frontispisy. Tieto frontispisy môžu obsahovať reprodukcie slávnych umeleckých diel, portréty umelcov alebo iné dôležité vizuálne prvky.

Hudobné partitúry: Frontispisy boli príležitostne súčasťou hudobných partitúr, najmä v starších vydaniach. Tieto frontispisy môžu obsahovať notové záznamy, portréty skladateľov alebo dekoratívne prvky súvisiace s hudbou.

Divadelné diela: Knihy hier alebo zbierky divadelných diel, najmä z minulosti, niekedy obsahovali frontispisy s obrazmi znázorňujúcimi divadlo, dramatické scény alebo portréty slávnych hercov či dramatikov.

Akademické dizertácie alebo diplomové práce: V niektorých prípadoch môžu akademické dizertačné alebo diplomové práce obsahovať frontispisy, najmä v špecializovaných oblastiach, ako je archeológia, architektúra alebo antropológia. Na týchto frontispisoch môžu byť zobrazené príslušné artefakty, architektonické plány alebo ilustrácie špecifické pre tému výskumu.

Encyklopédie a referenčné príručky: V odborných publikáciách, ako sú encyklopédie, slovníky, atlasy a iné referenčné príručky, sa môžu nachádzať frontispisy s ilustráciami, mapami alebo grafickými reprezentáciami dôležitých tém.

Čo je typické pre frontispis?

Na základe vlastného výskumu môžeme vymedziť tieto typické vlastnosti frontispisov:

Umiestnenie: Frontispice sa zvyčajne umiestňujú na začiatku knihy, zvyčajne na verso (ľavej strane) oproti titulnej strane alebo na úvodnej strane textu. Toto umiestnenie zaručuje, že sú medzi prvými vecami, s ktorými sa čitatelia stretnú pri otvorení knihy.

Obrázok 15 Umiestnenie frontispisu (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Dekoratívne ilustrácie: Na frontispise sa často nachádzajú dekoratívne ilustrácie alebo obrázky. Môžu byť vyryté, vytlačené alebo namaľované a môžu byť prezentované v rôznych štýloch, ako sú čiarové kresby, rytiny alebo plnofarebné ilustrácie. Ilustrácie môžu zobrazovať širokú škálu tém vrátane portrétov, scén z knihy, alegorických alebo symbolických zobrazení, krajiny alebo iných relevantných vizuálnych zobrazení.

Obrázok 16 Dekoratívne ilustrácie (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Názov a informácie o autorovi: Na frontispise sa často uvádza názov knihy, meno autora alebo iné identifikačné údaje. To pomáha čitateľom po otvorení knihy okamžite identifikovať knihu a jej autora.

Obrázok 17 Frontispis s portrétom autora (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Zdobný dizajn: Na frontispisoch býva ozdobný alebo dekoratívny dizajn. Môžu obsahovať zložité okraje, ozdobné rámy, ozdoby alebo ornamentálnu typografiu na zvýšenie ich vizuálnej príťažlivosti.

Obrázok 18 Zdobný dizajn (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Symbolika a alegória: Frontispisy môžu obsahovať symbolické alebo alegorické prvky, ktoré súvisia s obsahom alebo témou knihy. Tieto symboly môžu vyjadrovať hlbšie významy alebo udávať tón čitateľovi a ponúkať vizuálne náznaky o predmete alebo zamýšľanom poslanstve knihy.

Obrázok 19 Symbolika a alegórie (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Titulok alebo nápis: Niekedy sú frontispisy doplnené titulkom alebo nápisom. Tento text môže poskytovať ďalší kontext, vysvetlenie alebo venovanie súvisiace s knihou.

Obrázok 20 Titulok alebo nápis (zdroj: Slovenská národná knižnica)

Informácie o vydavateľovi: Na frontispisoch sa občas uvádza logo vydavateľa, emblém alebo iné identifikačné znaky. Pomáha to propagovať vydavateľa a vytvárať identitu značky jeho publikácií.

Je dôležité poznamenať, že nie všetky knihy obsahujú frontispis a jeho prítomnosť a štýl sa môže líšiť v závislosti od časového obdobia, kultúrneho kontextu a individuálneho výberu knižného dizajnu. Napriek tomu sa tieto charakteristiky často spájajú s tradičným poňatím frontispisu. (Encyklopedieknihy.cz 2024)

Autori frontispisov

Autori frontispisov kníh môžu byť rôzni umelci, ilustrátori, fotografi alebo výtvarníci, ktorí vytvorili ilustráciu, fotografie alebo výtvarnú kompozíciu umiestnenú oproti titulnej strane knihy. Títo tvorcovia sú obvykle uvedení buď priamo pod obrázkom alebo v sekcii poďakovania, kde sú uvedení všetci, ktorí prispeli k vytvoreniu obsahu knihy vrátane frontispisu. Autorstvo frontispisu sa môže líšiť v závislosti od konkrétnej knihy a toho, kto bol zodpovedný za vytvorenie umeleckej výzdoby v knihe.

Medzi najznámejších autorov frontispisov 18. a 19. storočím môžeme zaradiť týchto umelcov:

Johann Ernst Mansfeld (17. 7. 1739 Praha – 1796 Viedeň) litograf, medirytca, otec Johanna Georga. Vzdelanie získal vo Viedni a ďalej pôsobil v meste ako nezávislý umec, ktorý tvoril portréty, panorámy miest a ilustrácie (frontispice), ktoré boli použité aj v tlačiarňach 18. storočia. (Augustínová 2023, s. 335)

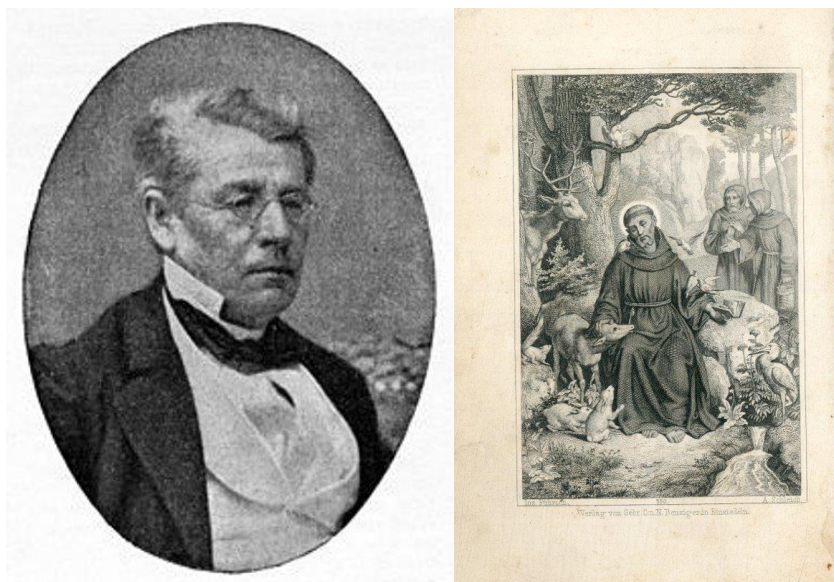
Obrázok 21 Johann Ernst Mansfeld a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Josef Axmann (7. 3. 1793 Brno – 9. 11. 1873 Salzburg) medirytca a oceľorytec, reprodukčný grafik. Venoval sa najmä medirytine a oceľorytu a je považovaný za najvýznamnejšieho rakúskeho medirytca 19. storočia v reprodukčnej grafike, ktorá mala pred vynálezom fotografie kľúčovú úlohu v ilustrácii a rozširovaní umeleckých diel. (Augustínová 2023, s. 52-53)

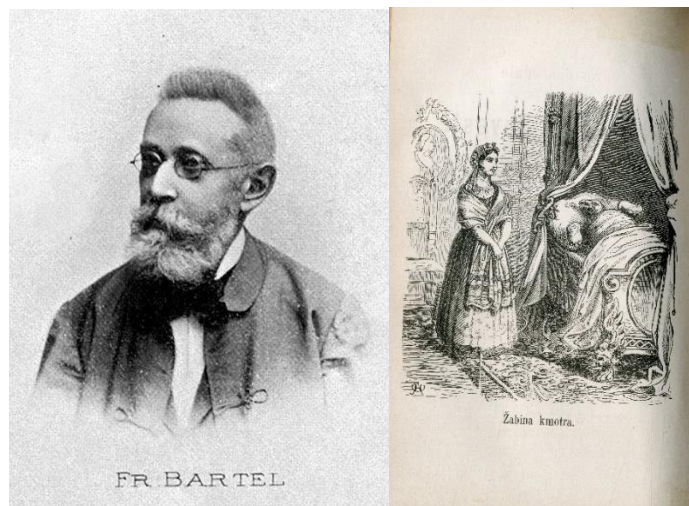
Obrázok 22 Josef Axmann a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Joseph von Führich (9. 2. 1880 Chrastava – 13. 3. 1876 Viedeň). Venoval sa umeleckej maliarskej výzdobe kostolov a ilustrovaniu kníh. Počas štúdií vo Viedni svojimi prácami oslovil grófa Metternicha, ktorý mu v roku 1829 umožnil študijnú cestu do Ríma. Od svojho pôsobenia v Ríme sa venoval výlučne umeleckému zobrazovaniu náboženských tém., český maliar, ktorý tvoril ilustrácie do kníh s náboženskou tematikou (Augustínová 2023, s. 164)

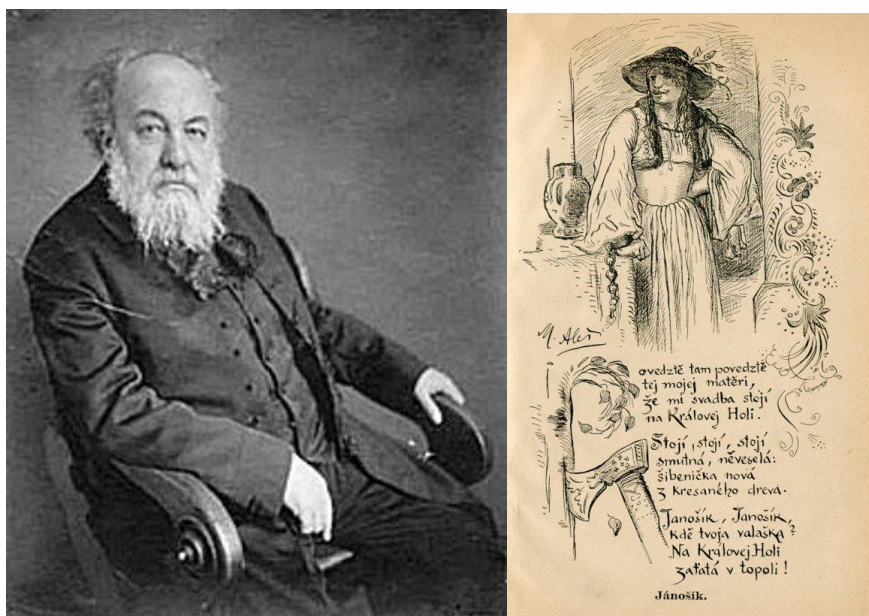
Obrázok 23 Joseph von Führich a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

František Bartel (23. 4. 1841 Kostelec nad Černými Lesy – 8. 3. 1911 Praha), český drevorytec, tlačiár a vydavateľ. V slovacikálnych tlačiarach 19. storočia sa predstavil celostránkovými ilustráciami v knihe poviedok pre slovenské deti a s frontispice vo zväzkoch Dobšinského Prostonárodných slovenských povestí, ktoré vychádzali na pokračovanie v Kníhtlačiarsko-účastinárskom spolku v rokoch 1880 – 1883. (Augustínová 2023, s. 55-56)

Obrázok 24 František Bartel a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Mikoláš Aleš (18. 11. 1852 Mirovice pri Písku – 10. 7. 1913 Praha) český maliar a ilustrátor kníh. Maľoval obrazy s historickou tematikou a spolupracoval so slovenským humoristickým časopisom Černokňazník, ilustroval slovenské piesne (Nad Tatrou sa blýska, Ja som bača veľmi starý) a podieľal sa na mozaikovej výzdobe Spoločenského domu v Skalici. Je autorom ilustrácií v knihe Jánošík, ktorá vyšla v roku 1896 vo vydání Kníhtlačiarskej účastinárskej spoločnosti v Martine. (Augustínová 2023, s. 36)

Obrázok 25 Mikoláš Aleš a ním signovaná ilustrácia (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

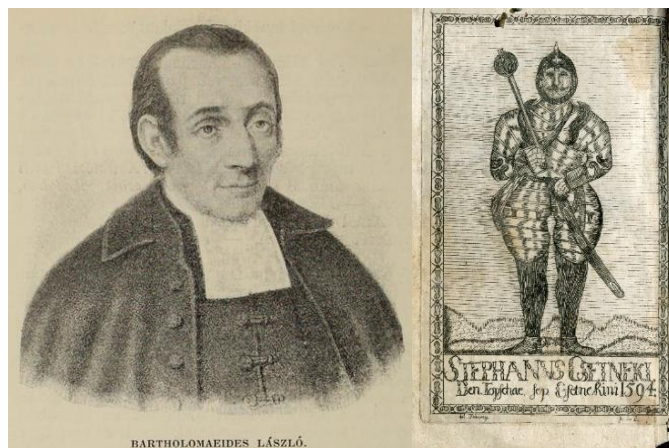
Albrecht Dürer a (21. 5. 1471 Norimberg – 6. 4. 1528 Norimberg), nemecký maliar, grafik a teoretik umenia. V tlačiach 19. storočia vydaných na území Slovenska boli použité jeho medirytiny v modlitebných knižkách, ktoré vyšli u Edera v Bratislave a v Kníhtlačiarskom účastinárskom spolku v Martine. (Augustínová 2023, s. 115-116)

Obrázok 26 Albrecht Dürer a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

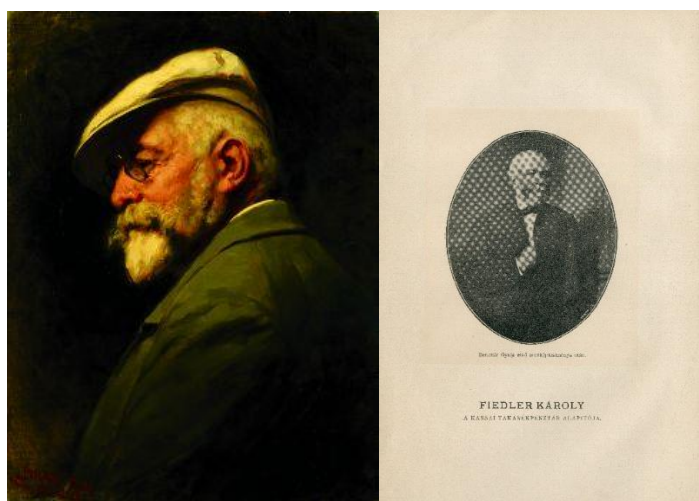
Najznámejšími slovenskými umelcami a tvorcami frontispisov boli:

Ladislav Bartolomeides (16. 11. 1754 Klenovec – 18. 4. 1825 Ochtiná). vedecký a vlastivedný pracovník, pedagóg, historik, geograf, teológ, evanjelický kňaz, osvietenec, národný buditeľ, učiteľ a prírodovedný bádateľ. Priekopník nových metód bádania, založených na skúmaní príčinnosti a vzájomných súvislostí javov, spolutvorca niektorých vedeckých disciplín. Ilustrátor vlastných prác ako kresliar a medirytca: do učebnice prírodopisu nakreslil 116 ilustrácií (figurálne kresby ľudí, zvierat, rastlín), do učebnice zemepisu šesť máp, v preklade Flavia vyšla jeho najlepšia a v diele o Gemeri jeho najväčšia mapa, do štítnických pamätihodností vyryl šesť pečatí a erbov. V medirytine zanechal i autoportrét. Vo vlastivednom diele o gemerskom Štítniku je zachovaný jeho frontispice. (Augustínová 2023, s. 57)

Obrázok 27 Ladislav Bartholomeides a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Július Bencúr (28. 1. 1844 Nyíregyháza – 16. 7. 1920 Szécsény) maliar, grafik a vysokoškolský pedagóg. Vo svojich dielach zobrazil aj zaujímavé mytologické témy. V tlači, ktorá vyšla v košickej Werferovej tlačiarňi v roku 1895 o dejinách košickej sporiteľne, publikoval frontispice, ktorý je reprodukciou portrétu Karola Fiedlera, zakladateľa košickej sporiteľne. (Augustínová 2023, s. 68)

Obrázok 28 Július Bencúr a ním signovaný frontispis (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Karol Divald (2. 11. 1830 Banská Štiavnica – 7. 11. 1897 Prešov) fotograf a lekárnik. V územne slovacikálnych tlačiach 19. storočia boli jeho fotografie publikované ako frontispice v pamätniciach o bardejovských kúpeľoch. (Augustínová 2023, s. 108)

Obrázok 29 Karol Divalda ukážka jeho fotografie (zdroj: internet, Slovenská národná knižnica)

Záver

V súčasnosti sa používanie frontispisov stalo menej častým, najmä v masovo vyrábaných knihách. Stále ich však možno nájsť v niektorých špecializovaných alebo limitovaných publikáciách, umeleckých knihách alebo dielach, ktorých cieľom je navodiť pocit historického štýlu. Účel frontispisu zostáva podobný jeho tradičnej funkcii, teda poskytnúť úvod, vizuálne znázornenie alebo vylepšenie celkovej prezentácie knihy.

Záverom možno konštatovať, že hoci sa frontispisy v moderných knihách nevyskytujú tak často ako kedysi, majú naďalej historický a umelecký význam. Ponúkajú pohľad na historický kontext, vydavateľské postupy a estetické cítenie rôznych období, obohacujú zážitok z čítania a poskytujú vizuálnu zaujímavosť a informácie na začiatku knihy.

Zoznam použitých zdrojov

Academia.edu © 2024. *Gateways to the Book: Frontispieces and Title Pages in Early Modern Europe* [online]. © 2024 [cit. 2023-12-15]. Dostupné na: https://www.academia.edu/50800624/Gateways_to_the_Book_Frontispieces_and_Title_Pages_in_Early_Modern_Europe_Hg_Gitta_Bertram_Nils_B%C3%BCttner_Claus_Zittel_

AUGUSTÍNOVÁ, Eva, 2023. *Knižná grafika a ilustrátori v územne slovacikálnych tlačiach 17.-19. storočia*. Žilina: Fakulta humanitných vied Žilinskej univerzity v Žiline, 2023 [cit. 2024-01-10]. ISBN 978-80-554-2071-4.

Encyklopedieknihy.cz, © 2024. *Frontispis* [online]. © 2024 [cit. 2024-01-10]. Dostupné na : <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php?title=Frontispis>

Merriam-Webster Dictionary © 2024. *frontispiece* [online]. © 2024 [cit. 2023-12-15]. Dostupné na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/frontispiece#word-history>